

Boligområder med livskvalitet og omtanke for klimaet

*Plan22+ pilotprojekt
Viden og anbefalinger
Herning Kommune
April 2026*

Herning Kommunes visionsfortælling - vores fortælling om vejen frem

Sammen kan vi mere på alle fronter.

Vi vil styrke samarbejder og fællesskaber

Det handler om samarbejder på tværs af erhverv og uddannelse, samarbejder på tværs af kommunegrænser, fællesskabet i frivillighedstanken og nærvær i lokalsamfundet.

Vi vil blive ved med at overraske

Vi er kendt for vores mod og handlinger. Det gennemsyrrer vores lokalområde både kommunalt og i det private. Vi vil fastholde og styrke vores position, og vi vil promovere det, vi kan og gør - både regionalt, nationalt og internationalt.

Vi vil tage ansvar for fremtiden

Det handler om rettidig omhu inden for mange felter og om en investering i fremtiden gennem forebyggelse og nytænkning. Vi skal turde afprøve nye initiativer, der kan imødegå nogle af de udfordringer, vi står overfor.

Projektet er udarbejdet af Herning Kommune og støttet af Plan22+

Plan22+ er en femårig indsats fra Plan- og Landdistriktsstyrelsen og Realdania, som skal understøtte kommunernes klimaarbejde ved at udvikle ny viden og redskaber til at indfri klimamålsætninger gennem den fysiske planlægning.

Herning
Kommune

PLAN
22+

Plan- og
Landdistriktsstyrelsen

INDHOLD OG LÆSEVEJLEDNING

Dette hæfte opsummerer hovedkonklusioner, anbefalinger og muligheder fra Herning Kommunes Plan22+ pilotprojekt "At bo i Herning Kommune - med fokus på livskvalitet og omtanke for klimaet". Projektet er udarbejdet i 2024 og 2025.

Hæftet består af 4 hoveddele:

Side

Herning Kommunes klimaplan og Herning Kommuneplan

4 - 5

Pilotprojektet bygger på - og giver ny viden til det videre arbejde med - Herning Kommuneplan og Herning Kommunes klimaplan.

Vi betragter pilotprojektet og dets resultater som en integreret del af det samlede arbejde med Herning Kommunes planlægning - og er opmærksomme på hvordan viden og resultater af projektet kan anvendes i og supplere processerne for Herning Kommunes arbejde med kommuneplan, klimaplan, lokalplaner og projekter.

Projektets formål, aktiviteter og udbytter

6 - 7

Gennem pilotprojektet er der indsamlet og genereret viden om livskvalitet og klimaaftryk gennem registreringer og beregninger for konkrete områder og boligtyper i Herning Kommune.

Derudover bygger projektet på generel forskning og viden om livskvalitet og klimaaftryk, primært med udgangspunkt i danske forhold.

Viden, muligheder og anbefalinger for:

Lokalsamfundet

8 - 9

Boligområdet

10 - 11

Boligen

12 - 13

Gennem arbejdet med pilotprojektet er vi blevet opmærksomme på, at der er forskellige muligheder for at arbejde med både livskvalitet og reduktion af klimaaftryk på et mere overordnet niveau - lokalsamfundet - i boligområderne og i den enkelte bolig.

For hver af de tre skalaer er der opsummeret viden og læringer for både livskvalitet og klimaaftryk, og på baggrund af viden fra pilotprojektet og øvrig viden er der formuleret en række anbefalinger til arbejdet med Herning Kommunes fremtidige planlægning. Afsnittene er illustreret med fotos fra boligområder i Herning Kommune.

Perspektivering

14

Hvilke muligheder ser vi - ud over de ovenfor beskrevne anbefalinger - for at arbejde videre i forlængelse af pilotprojektet?

Litteraturliste og inspiration

15

KLIMAPLAN OG KOMMUNEPLAN

Herning Kommunes Plan22+ pilotprojekt bygger på - og giver ny viden til det videre arbejde med - Herning Kommuneplan 2025 - 2036 og Herning Kommunes klimaplan.

Projektet giver os ny viden og inspiration til, hvordan vi kan arbejde med konkrete indsatser og principper fra kommuneplanen - for eksempel i forhold til at være fælles om udvikling af byer og lokalsamfund.

KLIMAPLAN

Herning Kommunes klimaplan indeholder en række mål omkring bæredygtig og grøn byudvikling. Og en tilgang, der også er afsæt for arbejdet med at udvikle attraktive boligområder med omtanke for klimaet:

*”Gør hvad du kan,
med hvad du har,
der hvor du er”*

Det betyder, at der ikke er én bestemt - og rigtig - måde at arbejde med at tage hensyn til klimaet, men mange forskellige måder i både nye og eksisterende boligområder. Og at klimahensyn ikke nødvendigvis behøver at betyde afsavn og begrænsninger, men i stedet kan handle om at gribe de muligheder der er for at tage mere hensyn til klimaet - i både lokalsamfund, boligområder og den enkelte bolig.

KOMMUNEPLAN

Herning Kommuneplan 2025 - 2036 fastlægger 5 principper for, hvordan vi i fællesskab arbejder med planlægningen i Herning Kommune - og dermed også for udvikling af boligområder:

VI SER PÅ HELHEDEN

Fordi det er nødvendigt for at få mest muligt ud af vores indsatser – og passe på vores værdier

VI GØR FORSKEL

Fordi løsninger skal tage udgangspunkt i de lokale forskelligheder, fællesskaber og muligheder

VI ARBEJDER SAMMEN

Fordi vi kun kan lykkes med at skabe de forandringer, der er brug for, hvis vi gør det i fællesskab.

VI TÆNKER MULTIFUNKTIONELT

Fordi vi vil finde løsninger, der kan bruges til flere ting – og meget gerne samtidigt.

VI ER FLEKSIBLE

Fordi vi ser muligheder nu – og verden forandrer sig.

Derudover indeholder kommuneplanen en fortælling om, hvordan vi er:

Fælles om byer og lokalsamfund:

I Herning Kommune har vi stærke lokalsamfund med mange forskellige kvaliteter og behov. Det er her vi kan mærke, at der er plads til at leve og gode muligheder for at føle sig hjemme.

Vi vil udvikle lokalsamfundene med fokus på mangfoldighed, støtte lokale initiativer samt belønne handlekraft og mod.

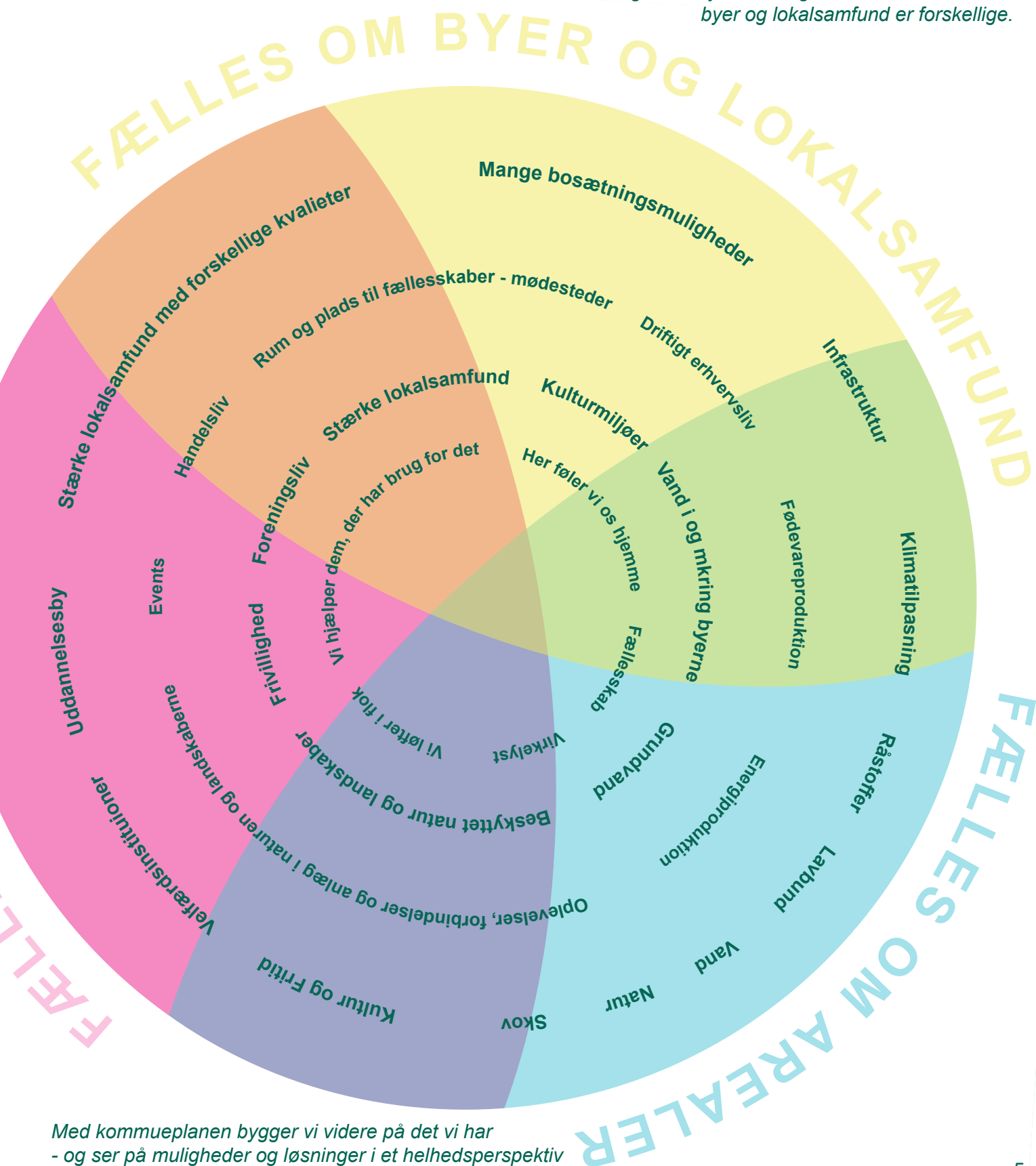
Derfor spørger vi, hvad en plan eller et projekt giver til fællesskabet – både i forhold til at bygge videre på eksisterende kvaliteter og styrke en bæredygtig fremtid.

Vi vil undersøge mulighederne for at bruge eksisterende bygninger, anlæg og strukturer, inden vi bygger nyt. Og om en bygning eller et anlæg kan rumme flere funktioner på én gang.

Vi vil tage ansvar for fremtiden ved at tænke byudvikling på nye måder – og undersøge mulighederne for at genbruge arealer, bygge tættere og udnytte byggegrundene bedre.

Det sker med omtanke for og i respekt for den helhed bygninger, anlæg, vand, træer og natur tilsammen udgør – så løsningerne tager udgangspunkt i og passer til de lokale kvaliteter og udfordringer.

Og det betyder, at vi gør forskel, fordi vores byer og lokalsamfund er forskellige.

Med kommuneplanen bygger vi videre på det vi har - og ser på muligheder og løsninger i et helhedsperspektiv

PROJEKTETS FORMÅL, AKTIVITETER OG UDBYTTER

PROJEKTETS BAGGRUND OG FORMÅL

Gennem de seneste 20 år, er der bygget cirka 7000 boliger i Herning Kommune. Herning Byråd ønsker at tiltrække og fastholde flere borgere for at sikre fremtidens arbejdsstyrke, blandt andet gennem attraktive muligheder for bosætning og et godt hverdagsliv.

Herning Byråd ønsker også fremover at tilbyde nye og nuværende borgere attraktive boligområder med planlægningsmæssige kvaliteter. Hvordan gør vi det, samtidig med vi har omtanke for klimaet?

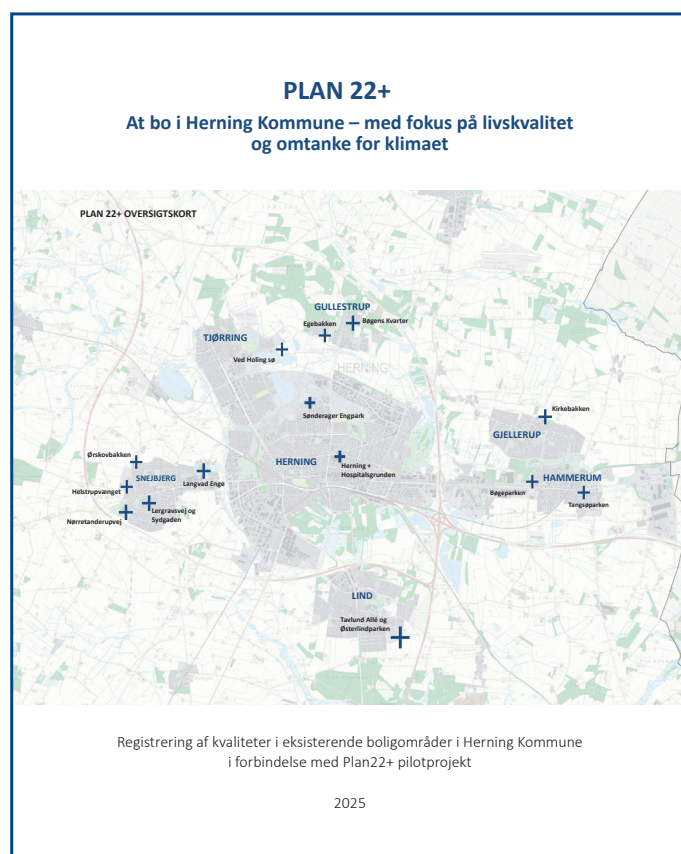
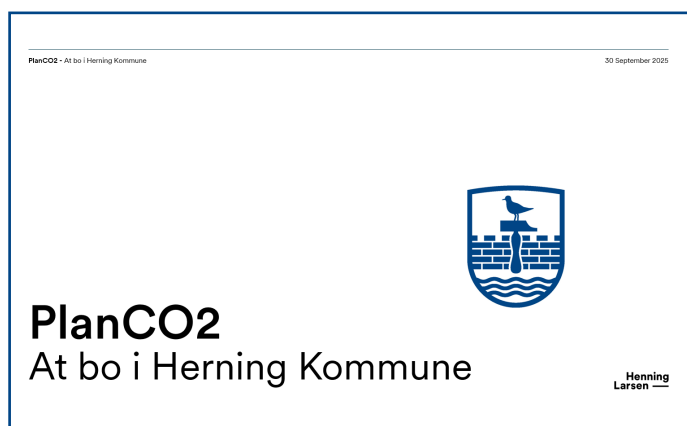
For at blive klogere på det har Herning Kommune i løbet af 2024 og 2025 gennemført pilotprojektet "At bo i Herning Kommune - med fokus på livskvalitet og omtanke for klimaet."

PROJEKTETS METODER OG AKTIVITETER

Projektet bygger på generel viden og forskning om livskvalitet og klimaaftryk fra bygninger samt en række konkrete undersøgelser af forhold i Herning Kommune, der kort er beskrevet på disse sider.

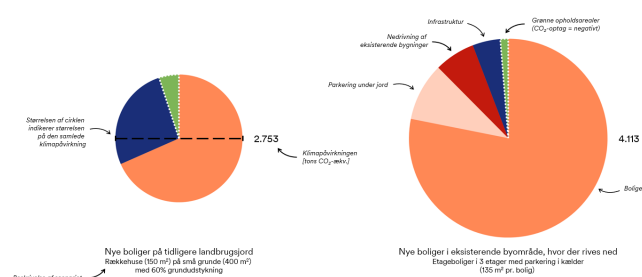
Henning Larsens Tegnastue har ved hjælp af værktøjet PlanCO2 beregnet klimaaftrykket for en række scenarier af typiske boligområder i Herning Kommune.

Beregningerne omfatter etageboliger, tæt-lav boliger, town-houses og åben-lav boliger af forskellig størrelse i både eksisterende by - med og uden nedrivning - samt barmarks-projekter. For at definere scenarierne er der truffet en lang række valg. Beregningerne skal derfor betragtes som et bedste bud på at sammenligne forskellige typer af boliger i Herning Kommune. Hovedkonklusionen er, at det er bedst for klimaet at bevare og transformere - og at der er muligheder for at arbejde med at reducere klimaaftrykket fra alle typer af boliger og boligområder.

Herning Kommune har i foråret og sommeren 2025 registreret eksisterende kvaliteter i 14 boligområder i Herning by og forstæder.

Registreringerne viser at der findes mange kvaliteter i områderne - og at disse kvaliteter er et resultat af gode valg og omhu i forhold til områdernes disponering - herunder placering og indretning af fællesarealer, beplantning, terrænregulering samt materialer, farver, variation og detaljering. Registreringerne viser også, at der med forholdsvis enkle greb er potentiale for at løfte kvaliteten i boligområderne i Herning Kommune - både gennem planlægningen af områderne og i udformningen og detaljeringen af de konkrete projekter.

Begge rapporter kan findes som en del af Herning Kommunes afrapportering af pilotprojektet.

Bæredygtig trivsel

At leve et godt liv med høj livskvalitet indenfor rammerne af én jordklode

Psykolog Simon Elsborg Nygaard har introduceret os til bæredygtighedspsykologi og begrebet "Bæredygtig trivsel"

Det sætter fokus på, hvordan livskvalitet og omtanke for klimaet kan forenes. Bæredygtig trivsel i boligområder handler om at indrette og udforme områderne, så de understøtter adfærd, der fremmer trivsel og har en lav CO₂ udledning pr. forbrugt krone.

Omtanke for klimaet behøver derfor ikke at betyde afsavn - men om at fokusere på et forbrug, der både giver livskvalitet og udleder så lidt CO₂ som muligt - i både nye og eksisterende boligområder.

Rundvisning i to nye boligområder i Herning Kommune har givet indblik i bygherrerne og rådgivernes tanker om blandt andet fællesskab og biodiversitet i de konkrete boligområder.

I forbindelse med den offentlige høring af Herning Kommuneplan 2025 - 2036 i foråret 2025 har cirka 70 borgere svaret på et spørgeskema om prioriteringer ved valg af bolig. Resultatet kan ses i højre side herunder:

Hvad siger borgerne?

Spørgeskema på hjemmesiden ved offentlig høring af kommuneplan

Hvad er vigtigst for dig, hvis du skulle vælge en ny bolig i Herning Kommune?

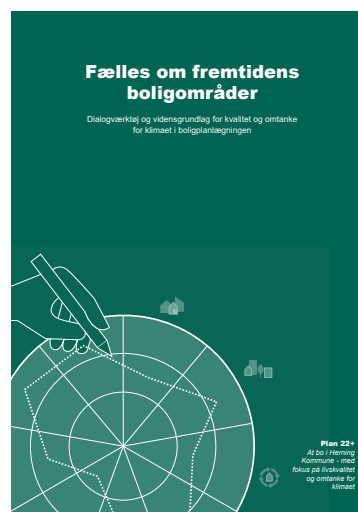
(Sæt op til fem krydser – i alt 69 besvarelser)

Nærhed til indkøbsmuligheder	48
Nærhed til naturen eller ved grønne områder	43
Et levende lokalsamfund med mødesteder og aktiviteter	37
Privat udeareal eller en privat have	34
Gode stiforbindelse og faciliteter, der giver mulighed for bevægelse og oplevelser i hverdagen	31
Nærhed til offentlig transport	25
At boligen er fremtidssikret i forhold til klimaforandringer f.eks. skybrud/oversvømmelser, højtstående grundvand og lignende	20
Mulighed for at bygge til / renovere / bygge om	11
At boligen belaster klimaet mindst muligt	9
At området har mangfoldighed i generationer, boligtyper m.m.	7
Mulighed for at bo sammen med familie og / eller venner i et bofællesskab eller en fler-generations-bolig	5
Mulighed for selv at bygge en ny bolig – eller boligen er ny	5

PROJEKTETS UDBYTTET OG PERSPEKTIVER

På de næste sider er der oplyst en række anbefalinger til at udvikle Herning Kommunes boligområder med fokus på livskvalitet og omtanke for klimaet.

Derudover er der udarbejdet et værktøj til brug i forbindelse med planlægning af konkrete boligområder i Herning Kommune. Værktøjets formål er at sætte fokus på mulighederne for at højne kvaliteterne i det område, der planlægges for. Gennem italesættelse af kvaliteter og potentialer samt dialog med bygherrer og rådgivere.

En prototype på værktøjet kan findes som en del af Herning Kommunes afrapportering af pilotprojektet.

For at have en opdateret viden om de områder, vi arbejder med, har Herning Kommunes Datalab udviklet et værktøj, der giver et overblik over den eksisterende boligmasse inden for et afgrænset område.

Ved at kombinere data fra CPR- og BBR-registrene er det muligt at få et overblik over antallet af boliger, typer af boliger, gennemsnitsstørrelse på boliger og gennemsnitligt areal pr. beboer inden for et givent område.

Det er også muligt at se, om der er eksisterende boliger, der på nuværende tidspunkt står tomme, ligesom det er muligt at se historik på de samme oplysninger for et område.

LOKALSAMFUNDET

Livskvalitet og omtanke for klimaet

LIVSKVALITET

Herning Kommune har mange forskellige former og størrelser af lokalsamfund - fra landsbyer med cirka 20 til 500 boliger, til de større centerbyer med knap 800 til godt 2000 boliger og Herning by med forstæder, hvor cirka 2/3 af Herning Kommunes godt 42.000 boliger ligger.

Når vi i forskellige sammenhænge spørger borgerne i Herning Kommune, hvad der betyder mest for deres valg af bolig, peger de blandt andet på kvaliteter, der ligger uden for selve boligområdet - men er en del af det lokalsamfund, boligen hører til. Det er både de servicefunktioner, vi bruger i vores hverdag som indkøb, daginstitutioner og skoler, rekreative muligheder i form af adgang til naturen og grønne områder samt at være en del af et levende lokalsamfund med mødesteder og aktiviteter.

I bogen "Vores livskvalitet - Hvad kan vi lære af de lykkeligste danskere?" har Realдания undersøgt, hvilken betydning lokalområdet har for danskernes livskvalitet. Og kommer frem til at:

"... lokalområdet spiller en afgørende rolle for vores livskvalitet. Det er her vi kender gadernes navne. Det er her vi hilser og støder på hinanden. Det er her, vi ved, hvilken bager der er bedst. Det er her, vi hører til og føler os hjemme" (p. 72)

Gennem planlægningen af lokalsamfundene kan vi understøtte, at der både er adgang til de funktioner, borgerne prioriterer ved valg af bolig, og at der mulighed for fællesskab og relationer i hverdagen.

Det fysiske miljø i lokalsamfundet kan understøtte borgernes tilfredshed med livet - og understøtte både fysisk og mental sundhed. Det kan blandt andet gøres ved at give mulighed for:

- Adgang til grønne områder og natur
- Afveksling mellem aktiviteter med høj intensitet og rolige omgivelser
- Steder til leg, læring og flow
- Balance mellem fællesskab / samhørighed og selvbestemmelse
- Fokus på krono-biologi - mulighed for at følge årstidernes skift og en naturlig døgnrytme.

OMTANKE FOR KLIMAET

Et fællesstræk for alle lokalsamfundene - uanset størrelse og beliggenhed - er at bevaring af de eksisterende boliger er det største aktiv i forhold til at mindske det samlede klimaaftryk fra boligmassen i Herning Kommune. I Realdanias publikationen "Renovering er bedst for klimaet" konkluderes det at:

"Renovering er bedst for klimaet og selv lette renoveringer er bedre end at rive ned og bygge nyt, Der er dog heller ingen tvivl om, at der er mange parametre at tage højde for, når man ønsker at optimere sin renovering i forhold til klimaet". (p. 2)

Ofte vil de eksisterende boliger også have en god placering i forhold til de øvrige funktioner i et lokalsamfund, og særligt i forstæderne er det værd at være opmærksom på, hvornår afstanden til indkøb, skoler, daginstitutioner med mere bliver så stor, at vi mister én af de særlige kvaliteter ved forstaden - at der med stiforbindelser er kort og sikker adgang fra boligen til de øvrige funktioner i lokalsamfundet.

Ved ønske om flere boliger i et lokalsamfund kan det undersøges, om der er mulighed for at ændre eksisterende bygninger til boliger. Brug af eksisterende bygninger har ifølge Herning Kommunes scenarie-beregninger i gennemsnit kun cirka det halve klimaaftryk, i forhold til nybyggeri på ledige arealer i byen eller nedrivning og efterfølgende nybyggeri.

Der kan også være mulighed for at ombygge eller opdele eksisterende boliger, så de matcher det fremtidige behov bedre - hvis der for eksempel er efterspørgsel på mindre boliger i et område, eller ønske om at bo flere familier eller generationer sammen i en eksisterende bolig.

I Herning Kommunes beregninger for klimaaftryk for forskellige typer af boligområder kan vi se, at placering af nye boligområder inde i et eksisterende lokalsamfund (I stedet for nyt byggeri på bar mark i udkanten af byen) generelt har et lavere klimaaftryk, da der som udgangspunkt ikke vil være brug for så mange nye anlæg i form af veje, stier, ledninger med mere. Det vil også ofte være muligt for borgerne at få let adgang til eksisterende grønne områder i nærheden.

I et lokalsamfund kan det være muligt at øge livskvaliteten og have omtanke for klimaet ved at:

Være bevidst om, at den enkelte bolig altid er en del af et lokalsamfund – og at et godt lokalsamfund kan understøtte borgernes livskvalitet.

Understøtte bevaring af de eksisterende boliger, når det giver mening.

Undersøge muligheder for at omdanne eksisterende bygninger til nye boliger, når der er behov for flere boliger i et lokalsamfund.

Bruge eksisterende strukturer som veje, stier, servicefunktioner, rekreative muligheder, beplantning m.m. ved byggeri af nye boliger i et lokalsamfund.

BOLIGOMRÅDET

Livskvalitet og omtanke for klimaet

LIVSKVALITET

I Herning Kommune er der en bred variation af boligområder - fra ældre villakvarterer og landsbybebyggelser til nyere højhusbyggerier, områder med rækkehuse, boliger i gamle tekstilfabrikker og skoler, moderne parcelhuskvarterer - og mange steder ligger forskellige typer af boliger side om side. Cirka 10% af boligerne i Herning Kommune ligger i landområdet og er dermed ikke en del af et boligområde. Disse boliger er også typisk ældre end boligerne i boligområder.

Fra Realdanias "Vores livskvalitet - Hvad kan vi lære af de lykkeligste danskere?" ved vi, at der er gevinster at hente på livskvaliteten ved at løfte naboskabet i et boligområde. Et godt naboskab handler om en følelse af at tilhøre et mindre fællesskab - og om at kunne kontrollere overgangen fra de fælles arealer til de private rum i boligen. (p. 106 - 121)

At skabe rum for fællesskaber og naboskab kan se ud på mange forskellige måder - alt efter boligområdets type og størrelse. Fra vores registreringer i udvalgte boligområder i Herning Kommune har vi forskellige gode eksempler på udformning af de fælles arealer. Noget af det, der går igen, er:

- En central placering i boligområdet giver beboerne let adgang til arealerne - og mulighed for at se, hvornår man kan møde naboerne.

- Det er afgørende at fællesarealerne opleves som et rart sted at opholde sig - med en god balance mellem åbenhed og afskærmning af området. I større boligområder kan der med fordel både være områder med mulighed for aktivitet og fordybelse.

Vi kan også se, at det grønne har afgørende betydning for kvaliteten af boligområderne i Herning Kommune - og vi ved at adgang til grønne områder er godt for både vores fysiske og mentale sundhed.

Det grønne kan være til stede i form af bevaring af eksisterende træer, grønne fællesarealer, buske og hække, der opdeler området i mindre rum, vejtræer, bede med varieret beplantning - det vigtigste er, at det er der - og er placeret og udformet med omhu og tanke for både beboere, anvendelse, biodiversitet og årsrytme.

OMTANKE FOR KLIMAET

Fra vores scenarie-beregninger for klimaafttrykket fra forskellige typer af boligområder i Herning Kommune kan vi se følgende fællestræk for:

Parcelhusområder:

- En højere udnyttelsesgrad (af det samlede boligområde) resulterer i både lavere arealanvendelse og klimaafttryk.
- En større grund- og boligstørrelse resulterer generelt i højere arealanvendelse og klimaafttryk.
- For parcelhuse resulterer det i et lavere klimaafttryk at fortætte eller renovere og tilbygge end at bygge nyt på tidligere landbrugsjord.

Rækkehuse og town-houses

- En større grund- og boligstørrelse resulterer i højere arealanvendelse og klimaafttryk for rækkehuse. Townhouses har lav arealanvendelse, men et lignende klimaafttryk.
- Det kan bedst betale sig at transformere frem for at bygge nyt i forhold til klimaafttrykket.

Etageboliger

- En større boligstørrelse pr. beboer resulterer i højere arealanvendelse og markant højere klimaafttryk.
- Det kan generelt bedst betale sig at transformere frem for at bygge nyt.
- Parkering på terræn resulterer i højere arealanvendelse, mens parkering i kælder resulterer i et højere klimaafttryk.

Det peger på, at der er mulighed for at reducere klimaafttrykket - og arealforbruget - væsentligt ved at reducere grundstørrelserne for både rækkehuse og parcelhuse, og ved at fokusere på en så effektiv udnyttelse af arealer til veje, stier med mere som muligt. Der bør dog stadig være plads til fællesarealer og grønt i et boligområde. Vi kan se, at det ikke nødvendigvis er størrelsen af friarealerne og det grønne, der er afgørende - men i lige så høj grad placering, indretning og omhu for detaljerne i de enkelte projekter.

Det grønne er godt for sundheden - og for klimaafttrykket. Både nyt og eksisterende grønt - i form af træer, buske, bede med mere har en positiv effekt på klimaafttrykket for et boligområde, uanset type.

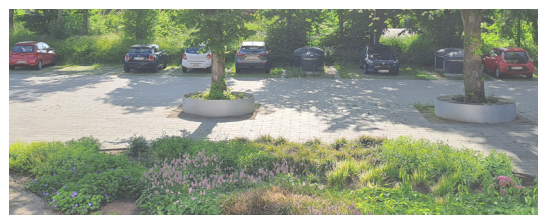
I et boligområde kan det være muligt at øge livskvaliteten og have omtanke for klimaet ved at:

Indrette boligområder med blik for menneskers behov og rum for fællesskaber - og en god overgang mellem det fælles og det private.

Give plads til det grønne i og omkring boligområderne - det er både godt for livskvaliteten og klimaet.

Inddrage nye arealer til boligområder med omtanke – og være opmærksom på, at der er stor forskel på, hvor meget forskellige typer af boliger optager af areal pr. beboer.

Udnytte arealerne i boligområderne så klogt som muligt i forhold til grundstørrelser, vejarealer og øvrig infrastruktur.

Livskvalitet og omtanke for klimaet

LIVSKVALITET

Fra Realdanias "Vores Livskvalitet - Hvad kan vi lære af de lykkeligste danskere" ved vi, at tilfredshed med boligen forklarer cirka 20% af vores livskvalitet, og at både ejerskab af og størrelse på boligen er nogle af de faktorer, der har betydning for livskvaliteten. (p. 90 - 105)

Der findes blandt andet en lang række studier, der bekræfter, at ejerskab af egen bolig fremmer den oplevede livskvalitet. Gevinsten ved at være boligejer (i forhold til livskvalitet) er størst for den del af befolkningen, der tjener mindst.

Hvis der bor flere mennesker sammen i en bolig, har det en betydning for livskvaliteten, hvor stor boligen er. Men når vi kommer over 60 m² pr. person har boligens størrelse ikke længere en betydning for livskvaliteten. Hvis vi oplever at have pladmangel i boligen, har det en negativ betydning for livskvaliteten. Og det kan pege på, at det ikke nødvendigvis kun er antallet af m² pr. person, der har betydning for livskvaliteten - men også indretningen og fordelingen af rum og arealer, så beboerne for eksempel har mulighed for at trække sig til et privat rum, når der opstår behov for det.

Ifølge Realdanias undersøgelse vil to ud tre danskere helst bo i parcelhus, hvis de selv kunne vælge. Knap halvdelen af boligerne i Herning Kommune er parcelhuse og 58% af borgerne i Herning Kommune bor i et parcelhus.

En af de kvaliteter, parcelhuset tilbyder, er et privat udeareal i form af en privat have. Når vi spørger borgerne i Herning Kommune, er et privat udeareal eller en privat have også noget af det, der bliver prioriteret højt.

På samme måde som med indretningen af selve boligen, er det også muligt at arbejde med indretningen af de private uderum og haver, så de understøtter livskvaliteten og behovet for privatliv, samtidig med der er omtanke for at udnytte arealerne så godt som muligt.

OMTANKE FOR KLIMAET

Fra beregningerne af klimaaftryk fra forskellige boligområder i Herning Kommune ved vi, at boligen står for den største del af klimaaftrykket fra et boligområde, uanset boligtype.

Der er derfor mest potentiale for at reducere klimaaftrykket fra en bolig ved at reducere størrelsen på boligen. I den sammenhæng er det også vigtigt at være opmærksom på, at der i Herning Kommune er forskel på, hvor mange personer, der gennemsnitligt bor i forskellige typer af boliger.

Når vi ser på nybyggede boliger i Herning Kommune fra 2020 - 2024 bor der i gennemsnit:

Parcelhus: 3,2 personer
Rækkehus: 2,3 personer
Etagebolig: 1,7 personer
Ældre- / ungdomsboliger: 1 person

Det betyder også, at boligtypen har stor betydning for størrelsen på klimaaftrykket, når vi regner på klimaaftrykket pr. beboer.

Selvom de nybyggede parcelhuse ofte vil være større end de nybyggede lejligheder, vil antallet af m² gennemsnitligt blive fordelt på flere personer i et parcelhus - og dermed er klimaaftrykket pr. beboer stort set det samme for et parcelhus på 200 m² med gennemsnitligt 3,2 beboere og en lejlighed på 115 m² med gennemsnitligt 1,7 beboere.

Når boligen står for den største del af klimaaftrykket, peger det også på, at der er potentiale for at reducere klimaaftrykket fra boligerne i Herning Kommune ved at arbejde med en optimal udnyttelse af det samlede antal m².

På den baggrund kan der arbejdes med at tilbyde en samlet boligmasse, der giver mulighed for at ingen borgere bor på flere m² end de har ønske om. For eksempel ved at give mulighed for at flytte i en mindre bolig, når børnene er flytte hjemmefra - eller bo flere generationer sammen i én bolig.

Der giver også et lavere klimaaftryk at bygge flere m² til en eksisterende bolig, end at rive en bolig ned og erstatte med en ny - eller opføre en helt ny bolig.

I forhold til den enkelte bolig, kan det være muligt at øge livskvaliteten og have omtanke for klimaet ved at:

Give plads til private uderum ved den enkelte bolig.

**Udnytte boligarealet så godt som muligt.
Både i indretningen af den enkelte bolig og ved at understøtte flyttekæder mellem boliger af forskellige størrelser og typer.**

Understøtte mulighederne for om- og tilbygninger til eksisterende boliger.

PERSPEKTIVERING

KOMMUNEPLAN OG LOKALPLANER

Gennem vores pilotprojekt har vi fået ny viden, et konkret værktøj til at sætte fokus på kvalitet i boligområder og en række anbefalinger til Herning Byråds arbejde med den fremtidige planlægning for boligområder i Herning Kommune.

Projektet tager udgangspunkt i lokale forhold i Herning Kommune. I det store perspektiv kommer beregningerne frem til de samme konklusioner som generel forskning og viden på området - nemlig at det er bedst for klimaet at bevare eksisterende boliger og indrette nye boliger i allerede eksisterende bygninger ved transformation. Men samtidig kan vi også se at lokale forhold som boligstørrelse og antal beboere pr. bolig har en væsentlig betydning for klimaafttrykket.

Vi har også fået vendt blikket mod at eksisterende boliger udgør langt størstedelen af borgernes hjem. Det forventede behov for nye boliger udgør pr. år mindre end 1% af den samlede boligmasse i Herning Kommune på godt 42.000 boliger. Så der ligger en planmæssig opgave i at være opmærksom på, om den gældende planlægning for boligområder kan rumme fremtidens behov og borgernes boligdrømme - og i at blive klogere på, hvor der er eksisterende områder, der med fordel kan omdannes til boliger.

Samtidig bør vi også have blik for, at den enkelte bolig altid er en del af et lokalsamfund og at en stor del af boligens attraktivitet er knyttet til forhold som adgang til natur, kultur-, fritids- og foreningsliv, uddannelse og arbejdspladser samt et levende handelsliv. Det ligger fint i tråd med Herning Kommuneplans fortælling om, hvordan vi er "Fælles om det gode liv".

Vi har desuden lært, at vi har adgang til en stor mængde data om boliger og borgere igennem BBR og CPR-registret. Disse data kan give os viden om lokale forhold omkring boligtyper- og størrelser, antal af beboere pr. bolig, tomme boliger og den historiske udvikling i de enkelte områder.

Derudover kan vi også se en mulighed for mere systematisk at følge op på, hvordan kommuneplanens og lokalplanernes rammer udnyttes og udfyldes med konkrete projekter - hvor er de gode eksempler til efterfølgelse, og hvor kan vi med fordel regulere på en anden måde for at opnå et bedre resultat?

KLIMAPLAN OG SAMARBEJDER

Gennem kommuneplanen og lokalplanerne har vi en række muligheder for at regulere forhold, der har betydning for klimaafttrykket fra et konkret boligområde. Men samtidig er der også en lang række forhold, der ikke kan reguleres gennem planlægningen, men i stedet handler om viden og adfærd hos både borgere og det lokale erhvervsliv.

Der er mulighed for at sætte mål for og arbejde med en række af disse forhold i Herning Kommunes klimaplan - i samarbejde med lokale aktører.

Med udgangspunkt i pilotprojektets resultater, kan vi pege på følgende muligheder, der kan forankres i klimaplanen og i samarbejder med lokale aktører. Det er afgørende, at disse muligheder formidles som attraktive alternativer til hidtidige løsninger:

- Formidling af viden til borgerne om klimaafttryk fra boligen - og overskuelige muligheder for at reducere klimaafttrykket uden afsavn.
- Formidling af gode eksempler på renovering af eksisterende boliger og nye forholdsvis små og velindrettede boliger af forskellige typer.
- Fokus på lokale rådgivere og håndværkeres kvalifikationer til at understøtte ombygning og transformation af eksisterende boliger og bygninger.
- Fokus på lokale rådgivere og håndværkeres kvalifikationer til at bygge nye, klimavenlige boliger.
- Undersøge lokale økonomiske og bygningsmæssige forudsætninger for at omdanne eksisterende bygninger til boliger.

LITTERATURLISTE OG INSPIRATION

LITTERATURLISTE

Bøger:

Mahncke, Henrik og Meik Viking, (2025)

Vores Livskvalitet - Hvad kan vi lære af de lykkeligste danskere?, Realdania

Realdania (2024)

Renovering er bedst for klimaet, Konklusioner for udviklingsprojektet, Klimadata for renovering, Realdania

Podcast:

Byen forfra (6. december 2024)

Hvad siger psykologien om vores ubæredygtige boligdrømme?, Dansk Arkitektur Center

Pilotprojektet bygger desuden på Herning Kommunes arbejder i form af:

- Bosætningsanalyse fra 2022
- Anbefalinger fra § 17, stk. 4 udvalg om boformer for ældre, 2024
- Klimaplan for Herning Kommune, 2022
- Herning Kommuneplan 2025 - 2036
- Herning Kommunes befolkningsprognose 2025

Fotos:

Alle fotos er taget af Herning Kommune i 2025

For- og bagside: Bøgeparken på Ny Gjellerupvej i Hammerum - omdannelse af tidligere skole til etageboliger

Side 9: Parcelhuse på Egebakken i Gullestrup (To øverste fotos), Ved Holing sø i Tjørring (midterste foto)
Bøgeparken på Ny Gjellerupvej i Hammerum, (Nederst foto)

Side 11: Bøgeparken på Ny Gjellerupvej i Hammerum (2 øverste + nederste foto), Rækkehuse på "The Hill Top" på Nørretanderupvej i Snejbjerg.

Side 13: Etageboliger på Søster Anes Gade i Herning (To øverste fotos) og parcelhuse i Bøgens Kvarter i Gullestrup.

TAK TIL:

Vi har lært, at udvikling af attraktive boligområder med omtanke for klimaet handler om at gå ind i samarbejder, hvor vi hjælper, udfordrer og lytter til hinanden for at finde nye løsninger. Derfor vil vi også gerne sige en særlig tak for samarbejdet i forbindelse med projektet til:

- Bygherrer og rådgivere for boligområderne "The Hill Top" i Snejbjerg og "Bøgeparken" i Hammerum - for at vise rundt, dele tanker bag og erfaringer med udvikling af konkrete boligområder i Herning Kommune.

- De borgere i Herning Kommune, der svarede på spørgeskema i forbindelse med den offentlige høring af kommuneplanen - og gjorde os klogere på, hvad de prioriterer ved valg af bolig i Herning Kommune.

- Bæredygtig Herning - for sparring og rum for refleksion.

Bæredygtig Herning er en forening, et inspirationshus og en innovationspartner, der driver omstillingen i Herning mod et mere bæredygtigt samfund.

